

Spis treści

Przedmowa	V
Wykaz skrótów	XV
Rozdział I. Pojęcie, funkcje i źródła prawa spadkowego	1
§ 1. Pojęcie prawa spadkowego	4
I. Uwagi ogólne	4
II. Prawo spadkowe a inne działy prawa cywilnego	5
§ 2. Zagadnienie podmiotowego prawa dziedziczenia	6
§ 3. Funkcje prawa spadkowego	12
§ 4. Ewolucja prawa spadkowego	15
I. Unifikacja prawa spadkowego	15
II. Prawo spadkowe w pracach kodyfikacyjnych	16
III. Prawo spadkowe w Kodeksie cywilnym w brzmieniu z 1964 r.	18
IV. Nowelizacje prawa spadkowego	20
V. Harmonizacja prawa spadkowego w Unii Europejskiej	43
§ 5. Konstytucyjne założenia polskiego prawa spadkowego	52
§ 6. Źródła polskiego prawa spadkowego	61
§ 7. Podatek spadkowy	62
Rozdział II. Spadek. Ogólna problematyka dziedziczenia	67
§ 8. Pojęcie spadku i jego zakres	71
I. Kryteria zaliczenia do spadku praw i obowiązków zmarłego	71
II. Wyłączenie praw i obowiązków ściśle związanych z osobą zmarłego ..	79
III. Wyłączenie praw i obowiązków przechodzących na oznaczone osoby niezależnie od ich przynależności do spadkobierców	98
IV. Główne składniki spadku	119
V. Dziedziczenie posiadania	131
VI. Długi spadkowe	133
§ 9. Odrębne części spadku	137
I. Uwagi ogólne	137
II. Gospodarstwo rolne	138
III. Wkład gruntowy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej	146
IV. Lasy	149
§ 10. Otwarcie spadku	150
§ 11. Charakter prawny dziedziczenia	157
I. Dziedziczenie jako następstwo pod tytułem ogólnym	157
II. Nabycie spadku przez spadkobierców	158
III. Przesłanki nabycia spadku	160
§ 12. Powołanie do spadku	161
§ 13. Zdolność do dziedziczenia	164
I. Pojęcie zdolności do dziedziczenia	164
II. Zdolność osób fizycznych do dziedziczenia	166
III. Zdolność osób prawnych do dziedziczenia	169
IV. Zdolność jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, do dziedziczenia	172
V. Zdolność do dziedziczenia a chwila otwarcia spadku	174

§ 14. Niegodność	175
I. Uwagi ogólne	175
II. Przyczyny niegodności	176
III. Uznanie za niegodnego	191
IV. Przebaczenie	201
§ 15. Zabezpieczenie spadku. Zarząd spadku nieobjętego	204
Rozdział III. Dziedziczenie ustawowe	213
§ 16. Uwagi ogólne	217
I. Znaczenie dziedziczenia ustawowego	217
II. Kryteria określenia kręgu spadkobierców ustawowych	218
III. Kolejność powołania i udziały spadkobierców ustawowych	223
§ 17. Ogólne zasady dziedziczenia ustawowego w prawie polskim	229
I. Krąg spadkobierców ustawowych	229
II. Sytuacja małżonka jako spadkobiercy ustawowego	241
III. Dziedziczenie zstępnych i małżonka spadkodawcy	270
IV. Dziedziczenie innych krewnych i małżonka spadkodawcy	274
V. Dziedziczenie na podstawie przysposobienia	282
VI. Dziedziczenie przez pasierbów spadkodawcy	288
VII. Dziedziczenie gminy i Skarbu Państwa	292
VIII. Uprawnienia dziadków spadkodawcy w dziedziczeniu ustawowym ..	294
§ 18. Dziedziczenie ustawowe gospodarstw rolnych i wkładów gruntowych w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych	302
I. Zasięg działania przepisów pod względem czasu	302
II. Stosunek przepisów o dziedziczeniu ustawowym gospodarstw rolnych do ogólnych zasad prawa spadkowego	306
III. Przesłanki wymagane do dziedziczenia ustawowego gospodarstwa rolnego według przepisów Kodeksu cywilnego po nowelizacji z 1971 r.	310
IV. Przesłanki wymagane do dziedziczenia ustawowego gospodarstwa rolnego według przepisów Kodeksu cywilnego po nowelizacji z 1982 r.	315
V. Dziedziczenie gospodarstwa rolnego na zasadach ogólnych według przepisów Kodeksu cywilnego po nowelizacji z 1982 r.	320
VI. Przesłanki wymagane do dziedziczenia ustawowego gospodarstw rolnych według przepisów Kodeksu cywilnego po nowelizacji z 1990 r.	321
VII. Dziedziczenie ustawowe gospodarstw rolnych w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 31.1.2001 r.	324
VIII. Dziedziczenie ustawowe wkładów gruntowych w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych	325
IX. Dziedziczenie ustawowe lasów niewchodzących w skład gospodarstwa rolnego	328
Rozdział IV. Testament	331
§ 19. Ogólna problematyka testamentu	333
I. Uwagi wprowadzające	333
II. Swoboda testowania i jej ograniczenia	335
III. Pojęcie testamentu	342
§ 20. Przesłanki ważności testamentu	346
I. Zagadnienia ogólne	346
II. Zdolność spadkodawcy do sporządzenia testamentu	346
III. Wady oświadczenia woli przy testamencie	348
IV. Treść testamentu	357
V. Forma testamentu	363

§ 21. Odwołanie testamentu	401
I. Zagadnienia ogólne	401
II. Sposób odwołania testamentu	405
III. Skutki odwołania testamentu	409
§ 22. Ogłoszenie testamentu	412
I. Zagadnienia ogólne	412
II. Zagadnienia proceduralne	413
III. Materialnoprawne konsekwencje ogłoszenia testamentu	414
§ 23. Wykładnia testamentu	414
I. Wykładnia testamentu jako czynności prawnej	414
II. Wykładnia testamentu allograficznego oraz testamentów szczególnych	418
III. Szczegółowe reguły interpretacyjne a reguła ogólna	418
Rozdział V. Rozrządzenia testamentowe	421
§ 24. Uwagi wprowadzające	423
§ 25. Powołanie spadkobiercy	424
I. Zagadnienia ogólne	424
II. Podstawienie	441
III. Przyrost	445
§ 26. Zapis zwykły i polecenie	446
I. Zapis zwykły	446
II. Polecenie	461
§ 27. Zapis windykacyjny	464
I. Miejsce zapisu windykacyjnego w systemie prawa	464
II. Przedmiot i forma zapisu windykacyjnego	467
III. Zakaz zastrzeżenia warunku lub terminu	480
IV. Obciążenie zapisobiercy windykacyjnego zapisem zwykłym	482
V. Stosowanie przepisów o powołaniu spadkobiercy oraz o zapisie zwykłym do zapisu windykacyjnego	483
§ 28. Wykonawca testamentu	494
I. Funkcja instytucji wykonawcy testamentu	494
II. Powołanie wykonawcy testamentu	495
III. Uprawnienia i obowiązki wykonawcy testamentu	497
IV. Roszczenia między spadkobiercą a wykonawcą	499
V. Charakter prawny stanowiska wykonawcy testamentu	499
VI. Wygaśnięcie obowiązków wykonawcy testamentu	501
Rozdział VI. Przyjęcie i odrzucenie spadku	503
§ 29. Uwagi wprowadzające	504
§ 30. Konstrukcja prawa polskiego	505
I. Zagadnienia podstawowe	505
II. Zasada niepodzielności przyjęcia spadku	506
§ 31. Skutki oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku	510
I. Przyjęcie spadku	510
II. Odrzucenie spadku	514
§ 32. Oświadczenie w sprawie przyjęcia lub odrzucenia spadku	534
I. Istota oświadczenia i jego skutki	534
II. Bieg terminu	543
III. Transmisja	546
IV. Bieg terminu do przyjęcia spadku w razie transmisji	550
§ 33. Wpływ wad oświadczenia woli na przyjęcie lub odrzucenie spadku	553
I. Uwagi ogólne	553
II. Poszczególne wady	554
III. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia w sprawie przyjęcia spadku	560

Rozdział VII. Udokumentowanie nabycia spadku	563
§ 34. Potrzeba i znaczenie udokumentowania nabycia spadku	564
§ 35. Postępowania dokumentujące prawa do spadku	567
I. Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku	567
II. Wybrane zagadnienia w toku postępowania	572
III. Treść postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku	577
IV. Akt poświadczenia dziedziczenia	582
V. Europejskie poświadczenie dziedziczenia	591
§ 36. Wzruszenie aktu poświadczenia dziedziczenia albo postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku	592
§ 37. Skutki udokumentowania praw spadkowych	597
I. Stanowisko prawne spadkobiercy a udokumentowanie praw spadkowych	597
II. Konstrukcja domniemania z art. 1025 § 2 KC	599
III. Ochrona osoby trzeciej przewidziana w art. 1028 KC	602
IV. Stosunek art. 1028 do art. 1036 KC	604
Rozdział VIII. Ochrona dziedziczenia	609
§ 38. Uwagi wprowadzające	610
§ 39. Cel i struktura roszczenia o ochronę dziedziczenia	611
I. Cel roszczenia o ochronę dziedziczenia	611
II. Charakter roszczenia o ochronę dziedziczenia	612
III. Przedmiot roszczenia o ochronę dziedziczenia	615
§ 40. Strony roszczenia o ochronę dziedziczenia	617
I. Uwagi ogólne	617
II. Wierzyciel roszczenia o ochronę dziedziczenia. Legitymacja czynna	618
III. Legitymacja bierna	624
§ 41. Przesłanki roszczenia	628
§ 42. Stosunek do innych roszczeń	629
I. Roszczenia windykacyjne	629
II. Roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia	631
III. Roszczenie o ochronę posiadania	634
IV. Roszczenie z tytułu czynu niedozwolonego	634
V. Roszczenia dodatkowe	635
§ 43. Roszczenia uzupełniające spadkobiercy	636
§ 44. Roszczenia rzekomego spadkobiercy o zwrot nakładów	640
§ 45. Przedawnienie roszczeń	642
I. Przedawnienie roszczeń o wydanie spadku lub poszczególnych przedmiotów spadkowych	642
II. Przedawnienie roszczeń z art. 1029 § 2 KC	646
§ 46. Skutki prawne uchylecia orzeczenia o uznaniu za zmarłego	648
§ 47. Zastosowanie art. 1029 KC do zapisu windykacyjnego	650
Rozdział IX. Odpowiedzialność za długi spadkowe	651
§ 48. Odpowiedzialność i dług	657
I. Ogólne pojęcie odpowiedzialności	657
II. Postacie odpowiedzialności	659
III. Ograniczenia odpowiedzialności	661
IV. Ogólne pojęcie długu	662
V. Dług a odpowiedzialność	663
VI. Dług spadkowy w ogólności	664
§ 49. Długi spadkowe	666
I. Uwagi ogólne	666
II. Obowiązki ciążące na spadkodawcy i przechodzące na spadkobiercę	666

III. Obowiązki powstałe w chwili otwarcia spadku wynikające ze stosunków prawnych, w których pozostawał spadkodawca	668
IV. Pozostałe obowiązki spadkobiercy	669
§ 50. Odpowiedzialność spadkobierców za długi spadkowe	670
I. Początek i wygaśnięcie odpowiedzialności	670
II. Charakter odpowiedzialności	672
III. Zakres odpowiedzialności	672
§ 51. Ochrona interesów spadkobiercy ponoszącego ograniczoną odpowiedzialność oraz wierzycieli spadkowych	711
I. Uwagi ogólne	711
II. Oddzielenie majątków, likwidacja spadku i ustawowe określenie kolejności spłacania długów spadkowych	711
III. Regulacje zawarte w dekrete – Prawo spadkowe	712
IV. Obowiązujący stan prawny	713
§ 52. Odpowiedzialność spadkobiercy za niektóre rodzaje długów spadkowych	726
I. Odpowiedzialność za zachówek	726
II. Odpowiedzialność za zapisy zwykłe i polecenia	732
III. Odpowiedzialność za długi spadku, gdy w skład którego wchodzi gospodarstwo rolne	739
IV. Odpowiedzialność za „inne obowiązki” (art. 922 § 3 <i>in fine</i> KC)	746
§ 53. Odpowiedzialność zapisobiercy windykacyjnego za długi spadkowe	754
I. Uwagi ogólne	754
II. Konstrukcja prawna odpowiedzialności zapisobiercy windykacyjnego za długi spadkowe	756
III. Zakres odpowiedzialności zapisobiercy windykacyjnego za długi spadkowe	762
IV. Ochrona interesów zapisobiercy windykacyjnego w zakresie jego odpowiedzialności za długi spadkowe	768
V. Odpowiedzialność zapisobiercy windykacyjnego za zachówek	780
VI. Odpowiedzialność zapisobiercy windykacyjnego za zapisy i polecenia	789
VII. Odpowiedzialność zapisobiercy windykacyjnego za „inne obowiązki” (art. 922 § 3 <i>in fine</i> KC)	791
Rozdział X. Wspólność majątku spadkowego	795
§ 54. Natura prawna wspólności majątku spadkowego	796
I. Modele wspólności majątku spadkowego przyjęte w innych systemach prawnych	796
II. Wspólność majątku spadkowego w prawie polskim	799
§ 55. Majątek spadkowy	801
I. Majątek spadkowy a spadek	801
II. Odrębny charakter majątku spadkowego	805
III. Zagadnienie surogacji w majątku spadkowym	807
§ 56. Czas trwania wspólności majątku spadkowego	809
I. Powstanie wspólności majątku spadkowego	809
II. Ustanie wspólności majątku spadkowego	809
§ 57. Udziałowy charakter wspólności majątku spadkowego	810
I. Pojęcie udziału w spadku	810
II. Udział w przedmiocie należącym do spadku	811
§ 58. Rozporządzenie udziałem w przedmiocie należącym do spadku	816
I. Pojęcie rozporządzenia udziałem w przedmiocie należącym do spadku	816
II. Skutki bezskuteczności rozporządzenia udziałem w przedmiocie należącym do spadku	819

§ 59. Zarząd majątkiem spadkowym	824
I. Uwagi ogólne	824
II. Zarząd ustawowy	825
III. Zarząd umowny	826
IV. Zarząd wykonywany na podstawie testamentu	827
§ 60. Współposiadanie i korzystanie z przedmiotów należących do spadku	829
Rozdział XI. Dział spadku	835
§ 61. Dział spadku i jego normatywne podstawy	837
§ 62. Przedmiot działu	843
§ 63. Tryby i sposoby działu spadku – uwagi wprowadzające	844
I. Tryby działu spadku	844
II. Sposoby działu spadku	853
§ 64. Umowny dział spadku	853
I. Uwagi wstępne	853
II. Strony umowy o dział spadku	855
III. Przedmiot umowy o dział spadku	864
IV. Charakter umowy o dział spadku	875
V. Treść umowy o dział spadku	883
VI. Wady oświadczenia woli umowy o dział spadku	902
VII. Forma umowy o dział spadku	908
VIII. Skutki prawne umowy o dział spadku	914
§ 65. Sądowy dział spadku	925
I. Uwagi wstępne	925
II. Problem jurysdykcji krajowej	926
III. Właściwość sądu	927
IV. Uczestnicy postępowania o dział spadku	928
V. Wniosek o dział spadku	943
VI. Ustalenie składu i wartości spadku	945
VII. Spory objęte art. 685 KPC	955
VIII. Roszczenia uboczne według art. 686 KPC	960
IX. Roszczenia z tytułu zapisów	964
X. Roszczenia z tytułu posiadania przedmiotów spadkowych	969
XI. Roszczenia z tytułu pobranych pożytków i innych przychodów	972
XII. Roszczenia z tytułu nakładów na spadek	974
XIII. Roszczenia z tytułu spleconych długów	978
XIV. Inne rozliczenia w postępowaniu o dział spadku	980
XV. Sposoby działu spadku w postępowaniu sądowym	991
XVI. Podział spadku w naturze (podział fizyczny spadku)	994
XVII. Przejęcie spadku	995
XVIII. Dział cywilny spadku	997
XIX. Okoliczności oddziałujące na ustalenie sched spadkowych	999
XX. Spłaty i dopłaty	1001
XXI. Postanowienie działowe	1011
§ 66. Dział spadku z gospodarstwem rolnym	1013
§ 67. Skutki działu spadku – podsumowanie	1020
§ 68. Zagadnienia intertemporalne	1022
Rozdział XII. Zachowek	1035
§ 69. Uwagi ogólne	1036
I. Podstawowe założenia. Rozwój instytucji	1036
II. Sposoby ochrony. Zachowek a rezerwa	1041
§ 70. Krąg osób uprawnionych do zachowku	1045
I. Zasady podstawowe	1045

II. Osoby wyłączone	1047
III. Wydziedziczenie	1051
§ 71. Roszczenie o zachówek i jego wysokość	1071
I. Testament jako źródło roszczenia	1071
II. Udział spadkowy stanowiący podstawę obliczenia zachowku	1073
III. Substrat zachowku	1080
IV. Wysokość zachowku	1092
V. Dziedziczność roszczenia o zachówek	1096
§ 72. Odpowiedzialność za zachówek	1096
I. Uwagi wstępne	1096
II. Zachówek jako dług spadkowy	1098
III. Żądanie zmniejszenia zapisów i poleceń	1106
IV. Przedawnienie	1113
V. Roszczenia subsydiarne o uzupełnienie zachowku	1119
§ 73. Zachówek ze spadku obejmującego gospodarstwo rolne	1128
Rozdział XIII. Umowy dotyczące spadku	1131
§ 74. Pojęcie i rodzaje umów dotyczących spadku	1132
§ 75. Umowa o zrzeczenie się dziedziczenia	1135
I. Uwagi wstępne	1135
II. Pojęcie i charakter prawny umowy o zrzeczenie się dziedziczenia	1137
III. Przesłanki ważności	1140
IV. Treść umów o zrzeczenie się dziedziczenia	1141
V. Skutki zrzeczenia się dziedziczenia	1144
VI. Uchylenie zrzeczenia się dziedziczenia	1145
§ 76. Umowy dziedziczenia	1146
§ 77. Umowy o zbycie spadku	1148
I. Pojęcie umowy o zbycie spadku	1148
II. Funkcje zbycia spadku	1148
III. Przedmiot zbycia spadku	1149
IV. Strony umowy	1149
V. Wymagania dotyczące formy	1151
VI. Zasada podwójnego skutku. Zagadnienie kauzalności	1151
VII. Sytuacja prawna nabywcy	1152
VIII. Sytuacja prawna zbywcy	1154
Indeks rzeczowy	1157